

Disinformaation tunnistamisen taitojen arviointitutkimus (DETECT)

Moikka!

Tässä tiedotteessa kerromme sinulle tutkimuksestamme ja millaista siihen on osallistua.

Mikä tämä tutkimus on?

Tässä tutkimuksessa tutkimme yläkoululaisten taitoja havaita virheellistä ja tarkoituksellisesti harhaanjohtavaa tietoa eli disinformaatiota sekä näitä taitoja selittäviä taustatekijöitä. Tutkimuksen avulla kehitämme uusia tapoja opettaa disinformaation tunnistamista oppilaille. Tutkimuksen toteuttaa Jyväskylän yliopisto osana Suomen Akatemian rahoittamaa DETECT-hanketta (2024–2028). Tutkimusta johtaa professori Miika Marttunen.

Tutkimukseen osallistuu Jyväskylän kaupungin yläkoululaiset.

Kutsumme myös osan tutkimukseen osallistuneista oppilaista vapaaehtoisin koululla toteutettaviin haastatteluihin ja/tai jatkotutkimuksiin (aivo- ja silmänliike) Jyväskylän yliopiston tiloihin.

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja pyydämme siihen oman suostumuksesi. Alle 15-vuotiaiden oppilaiden huoltajilta pyydämme suostumuksen tutkimukseen osallistumiseen. Lisäksi oppilaiden huoltajia pyydetään vastaamaan taustatietokyselyyn. **Kaikki oppilaat vastaavat kyselyyn sisältämiin tehtäviin osana normaalia kouluopetusta, mutta vain tutkimusluvan antaneiden oppilaiden ja huoltajien vastaukset sisällytetään tutkimusaineistoon.**

Käsitlemme kaikkia tietojasi luottamuksellisesti, eli vain tutkijat näkevät tehtäviin antamasi vastaukset ja laitteiden tallentamat tiedot. Näitä tietoja käsitellään niin, että niistä ei paljastu nimeäsi, eikä kukaan voi tunnistaa sinua. Tutkimuksen tietosuojailmoituksessa on kerrottu henkilötietojen käsittelystä. Tutkimuksen tietosuojailmoituksen löydät tämän linkin takaa: <https://www.jyu.fi/fi/file-download/download/public/53458>

Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen milloin tahansa tutkimuksen aikana. Tästä ei aiheudu sinulle kielteisiä seurauksia. Keskeyttäessäsi tutkimukseen osallistumisesi tai peruuttaessasi antamasi suostumuksen, sinusta siihen mennessä kerättyjä henkilötietoja, näytteitä ja muita

tietoja käytetään osana tutkimusaineistoa, kun se on välttämätöntä tutkimustulosten varmistamiseksi.

Miten tutkimus tehdään?

Tutkimuksessa vastataan itsenäisesti verkkokyselyihin kahdella oppitunnilla kannettavilla tietokoneilla, tietokoneilla tai tableteilla. Kyselyillä mittaamme yläkoululaisten disinformaation tunnistamisen taitoja sekä niihin liittyviä taustatekijöitä, kuten argumentointitaitoja, tunneälyä ja disinformaation tunnistamisen minäpystyvyyttä. Kysymme nimesi, jotta voimme yhdistää kouluarvosanasi sekä mahdollisen lukutaidon arvioinnin (Lukuseula) ja oppimisen tuen päätöksesi tutkimusaineistoon.

Osalle yläkoululaisia tarjotaan myös mahdollisuus osallistua aivo- ja silmänliiketutkimukseen yliopistolla. Tästä tutkijat sopivat erikseen sinun ja huoltajasi kanssa.

Tutkimukseen osallistumisesta ei odoteta aiheutuvan sinulle riskejä, haittoja tai epämukavuuksia. Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.

Mitä sinun pitää tehdä?

- Tehtävänäsi on vastata kyselyihin omaan tahtiin ja mahdollisimman huolellisesti. Kysely sisältää tehtäväkohtaisia ohjeita, joten luethan ne huolellisesti.
- Mikäli et ymmärrä jotain kysymystä, voit viitata ja opettaja tulee auttamaan sinua.
- Tämä ei ole kilpailu, ja riittää, että teet parhaasi.
- Kun olet vastannut kyselyyn, anna työrauha muille oppilaille.

Miksi sinun kannattaa osallistua tähän tutkimukseen?

Osallistumalla tutkimukseen autat kehittämään yläkoulun perusopetusta disinformaation tunnistamiseen liittyvien taitojen kehittämiseksi. Tutkimus saattaa herätellä sinua arvioimaan omaa kriittistä lukutaitoasi ja disinformaation vaaroja. Tutkittavat saavat yleispalautetta disinformaation tunnistamisen taidoistaan aineiston keruun päätyttyä opettajien kautta. Tutkittua tietoa nuorten valmiuksista kohdata ja käsitellä väärää ja valheellista tietoa tarvitaan, jotta ilmiötä voidaan ymmärtää paremmin ja kehittää keinoja torjua disinformaation haittoja.

Muuta tietoa

Tutkimuksesta valmistuu tieteellisiä julkaisuja, opinnäytetöitä sekä konferenssi- ja seminaariesityksiä. Yksittäisiä tutkittavia ei voida tunnistaa tutkimusjulkaisuista. Anonyymia aineistoa voidaan hyödyntää myös muissa tutkimuksissa.

Tutkimuksen julkaisuista informoidaan hankkeen www-sivuilla:

<https://www.jyu.fi/fi/hankkeet/detect-oppiminen-disinformaation-havaitsemiseen-ja-prosessoimiseen>

Jyväskylän yliopiston toiminta ja tutkittavat on vakuutettu. Jyväskylän yliopiston vakuutukset korvaavat etänä suoritettavissa tutkimuksissa ainoastaan sellaiset vahingot, jotka liittyvät suoraan annettuun tutkimustehtävään ja jotka ovat sattuneet varsinaisen ohjeistetun tutkimustehtävän aikana. Vakuutus ei korvaa taukojen aikana sattuneita vahinkoja. Jyväskylän yliopiston vakuutukset eivät ole voimassa etänä suoritettavissa tutkimuksissa, jos tutkittavan kotikunta ei ole Suomessa. Vakuutus sisältää potilasvakuutuksen, toiminnanvastuuvakuutuksen ja vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen. Tutkimuksissa tutkittavat (koehenkilöt) on vakuutettu tutkimuksen ajan ulkoisen syyn aiheuttamien tapaturmien, vahinkojen ja vammojen varalta. Tapaturmavakuutus on voimassa mittauksissa ja niihin välittömästi liittyvillä matkoilla.

Tutkijoiden yhteystiedot

Tutkimuksen johtaja:

Miika Marttunen

Professori, KT

sähköposti: miika.marttunen@jyu.fi

Puh. +358408053644

Muut tutkijat:

Timo Salminen

Tutkijatohtori, KT

sähköposti: timo.salminen@jyu.fi

Puh. +358408053649

Janina Saarnio

Väitöskirjatutkija, FM

sähköposti: janina.s.saarnio@jyu.fi

Puh. +358504758269

Jenni Jokilahti

Väitöskirjatutkija, KM

sähköposti: jenni.m.jokilahti@jyu.fi

Puh. +358503517489